

Облік і оподаткування

УДК 657.37

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20489916>

**ЯКІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ДЕТЕРМІНАНТИ ТА ЇХ
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНСЬКИЙ ОБЛІКОВИЙ ПРОСТІР**

Яковець Тетяна Аркадіївна,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін

Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу

Західноукраїнського національного університету

<https://orcid.org/0000-0003-3746-4821>

Прийнято: 11.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація: Метою статті є обґрунтування ролі якості фінансової звітності в умовах інтеграції нефінансової інформації та визначення її значення для забезпечення економічної безпеки підприємств у контексті європейських практик регулювання. Особливу увагу зосереджено на аналізі трансформації підходів до звітності під впливом вимог сталого розвитку, МСФЗ та директив ЄС, а також на виявленні ключових проблем і перспектив удосконалення національної системи обліку і звітності в Україні. У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема аналіз і синтез, індукцію та дедукцію, порівняльний і системний підходи, а також метод узагальнення. Інформаційною базою стали нормативно-правові акти Європейського Союзу й України, міжнародні стандарти фінансової звітності, результати емпіричних досліджень щодо прозорості та нефінансової звітності компаній, а також наукові публікації з

проблематики якості звітної інформації та внутрішнього контролю.. У статті доведено, що традиційні фінансові показники не забезпечують повного відображення результатів діяльності підприємств і не дозволяють адекватно оцінити їх довгострокову стійкість та рівень економічної безпеки. Обґрунтовано доцільність інтеграції нефінансової інформації у фінансову звітність за напрямками доступності, достовірності та стратегічного закріплення. Виявлено проблему інформаційного перевантаження, характерну для сучасної звітності, та показано переваги підходів, орієнтованих на підвищення релевантності розкриттів. Запропоновано універсальну модель підвищення якості фінансової звітності, в якій ключову роль відіграє система внутрішнього контролю як інструмент мінімізації ризиків і підвищення довіри зацікавлених сторін. Проаналізовано стан і динаміку розвитку нефінансової звітності в Україні, що засвідчує наявність позитивних змін, але водночас вказує на фрагментарність практик та недостатній рівень поширення звітів. Зроблено висновок, що підвищення якості фінансової звітності на основі інтеграції нефінансової інформації є необхідною умовою зміцнення економічної безпеки підприємств і гармонізації національної практики з європейськими стандартами. Реалізація запропонованих підходів потребує комплексних змін у нормативному регулюванні, розвитку внутрішнього контролю та формування інституційних механізмів адміністрування нефінансової звітності.

Ключові слова: *фінансова звітність, нефінансова звітність, якість звітності, економічна безпека, сталий розвиток, внутрішній контроль, МСФЗ.*

Tatiana Yakovets,

Ph.D. (Economics), Associate Professor,

Chortkiv Education and Research Institute of Entrepreneurship and Business,

West Ukrainian National University

<https://orcid.org/0000-0003-3746-4821>

Abstract: The purpose of this article is to substantiate the role of financial reporting quality in the context of integrating non-financial information and to

determine its significance for ensuring enterprise economic security within the framework of European regulatory practices. Particular attention is paid to the analysis of the transformation of reporting approaches under the influence of sustainable development requirements, International Financial Reporting Standards (IFRS), and EU directives, as well as to the identification of key challenges and prospects for improving the national accounting and reporting system in Ukraine. The study employs general scientific and specialized research methods, including analysis and synthesis, induction and deduction, comparative and systemic approaches, as well as the method of generalization. The information base comprises regulatory and legal acts of the European Union and Ukraine, International Financial Reporting Standards, findings from empirical studies on corporate transparency and non-financial reporting, and academic publications addressing issues of reporting quality and internal control. The article demonstrates that traditional financial indicators do not provide a comprehensive representation of corporate performance and are insufficient for adequately assessing long-term sustainability and the level of economic security. The expediency of integrating non-financial information into financial reporting is substantiated along the dimensions of accessibility, credibility, and strategic embeddedness. The issue of information overload inherent in contemporary reporting practices is identified, and the advantages of approaches focused on enhancing the relevance of disclosures are highlighted. A universal model for improving financial reporting quality is proposed, in which the internal control system plays a pivotal role as a tool for risk mitigation and for strengthening stakeholder confidence. The current state and dynamics of non-financial reporting development in Ukraine are analyzed, revealing positive trends alongside the persistence of fragmented practices and a relatively low level of report dissemination. It is concluded that enhancing financial reporting quality through the integration of non-financial information is a necessary prerequisite for strengthening enterprise economic security and harmonizing national practices with European standards. The implementation of the proposed approaches requires comprehensive changes in

regulatory frameworks, the further development of internal control systems, and the establishment of institutional mechanisms for administering non-financial reporting.

Keywords: financial reporting, non-financial reporting, reporting quality, economic security, sustainable development, internal control, IFRS.

Постановка проблеми. У сучасних умовах євроінтеграційних процесів та посилення нестабільності економічного середовища якість фінансової звітності набуває стратегічного значення для забезпечення ефективного функціонування підприємств і стійкості національних економік. Фінансова звітність виступає ключовим інформаційним джерелом для прийняття управлінських рішень, оцінювання фінансового стану суб'єктів господарювання, рівня їх платоспроможності, інвестиційної привабливості та ризиків діяльності. У цьому контексті достовірність, повнота та прозорість фінансової звітності безпосередньо впливають на фінансову ефективність підприємств і рівень їх економічної безпеки. Разом з тим, практика формування фінансової звітності в Україні характеризується наявністю низки системних проблем, зокрема фрагментарністю імплементації європейських принципів обліку, обмеженою адаптацією міжнародних стандартів до національних умов господарювання та недостатнім урахуванням безпекового виміру якості звітної інформації. Це ускладнює забезпечення належного рівня фінансової прозорості підприємств, підвищує інформаційні асиметрії між стейкхолдерами та послаблює механізми запобігання фінансовим ризикам і загрозам економічній безпеці.

Досвід країн Європи засвідчує, що високі стандарти якості фінансової звітності є важливою передумовою стабільного розвитку підприємницького сектору, ефективного використання ресурсів і зміцнення фінансово-економічної безпеки на мікро- та макрорівнях. Водночас відсутність систематизованого аналізу європейських детермінант якості фінансової звітності та їх прикладної адаптації до українського облікового простору з

урахуванням потреб забезпечення економічної безпеки підприємств зумовлює актуальність даного дослідження та визначає необхідність комплексного наукового осмислення зазначеної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняних і зарубіжних дослідженнях розглядається широкий спектр питань, пов'язаних із визначенням сутності якості фінансової звітності, її критеріями, вимірюванням та роллю у формуванні фінансової результативності організацій. Зокрема, зарубіжні вчені акцентують увагу на стандартизації підходів до оцінювання якості звітності в рамках міжнародних облікових стандартів та на механізмах забезпечення її достовірності у контексті корпоративного управління. У той же час значна частина досліджень підкреслює зв'язок між якістю фінансової звітності і рівнем довіри інвесторів, що, своєю чергою, впливає на вартість капіталу та інвестиційну привабливість підприємств.

Так, Mos оцінює вплив зовнішніх інституційних чинників, зокрема економічної політичної невизначеності, на якість фінансової звітності, показуючи, що високий рівень невизначеності асоціюється з погіршенням достовірності звітності, тоді як посилення облікового контролю і аудиту пом'якшує цей вплив [1]. Mittal досліджує зв'язок між якістю фінансової звітності та показниками діяльності компаній у ринках, що розвиваються, і знаходить, що вища якість звітності позитивно корелює з фінансовою ефективністю, рентабельністю та ринковою оцінкою підприємств [2]. У дослідженні Bsoul, Alhammouri та Alrabba розкрито важливість управління ризиками як чинника зміцнення якості фінансової звітності: практики корпоративного управління ризиками сприяють підвищенню прозорості звітності та зниженню інформаційних асиметрій у промислових компаніях США [3]. Крім того, дослідження Al-Attar та інші підтверджує, що ефективні системи управління ризиками пов'язані з вищою якістю звітної інформації та стабільнішими операційними показниками [4]. Ці роботи узагальнюють сучасні тренди наукових підходів, у яких якість фінансової звітності розглядається не

лише як технічний обліковий показник, а як фактор впливу на результативність діяльності підприємств та компонента їх економічної безпеки. У дослідженні Ozer та ін. на основі міжнародної вибірки компаній доведено, що активні екологічні, соціальні та управлінські (ESG) практики позитивно корелюють із підвищенням якості фінансової звітності, зокрема через зменшення інформаційної асиметрії та опортуністичної поведінки менеджменту, що зміцнює довіру інвесторів і ринкову дисципліну [5].

Вітчизняні наукові дослідження фінансової звітності охоплюють широке коло аспектів, пов'язаних із її формуванням, аналітичними можливостями та методологічним забезпеченням. У роботі Правдюк Н. та ін. запропоновано методологічний підхід до оцінювання якості фінансової звітності підприємств, який поєднує якісні характеристики звітної інформації з показниками результативності діяльності та сталого розвитку, що дозволяє використовувати фінансову звітність як інструмент підтримки управлінських рішень і забезпечення довгострокової економічної стійкості підприємства [6].

Безкоровайна Л. аналізує проблеми формування показників фінансової звітності підприємств України за МСФЗ, виокремлюючи суттєві викривлення інформації та пропонуючи рекомендації щодо вибору бази оцінки з урахуванням якісних характеристик звітності [7]. Омецінська І. і Омецінський О. досліджують аналітичні можливості фінансової звітності у взаємозв'язку з управлінською звітністю, доводячи, що їхнє поєднання посилює інформаційне середовище для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень [8]. Гевлич Л. і Гевлич І. розкривають еволюцію змісту фінансової звітності вітчизняних суб'єктів господарювання в умовах цифрової економіки, приділяючи увагу новим якісним характеристикам та впливу технологічних змін на звітність [9]. Поліщук І., Вигівська І. та Макарович В. зосереджують увагу на обліково-аналітичному забезпеченні управління достовірністю показників фінансової звітності, підкреслюючи роль аналітичних процедур для виявлення відхилень і потенційних ознак фальсифікації [10]. Кузик Н., Шевчук К. і Вершута Ю.

розглядають якість аудиту фінансової звітності як багатовимірну категорію, що складається з об'єктивних і суб'єктивних чинників та істотно впливає на достовірність фінансової інформації [11]. Результати цих робіт підсилюють розуміння як теоретичних, так і прикладних вимірів формування та оцінювання фінансової звітності в Україні, але вказують також на потребу подальших емпіричних досліджень, зокрема щодо зв'язку якості звітності з економічною безпекою підприємств.

Приймак С., Клок О. і Писко А. аналізують сучасні аспекти застосування МСФЗ в Україні, виокремлюючи основні проблеми гармонізації національного обліку з міжнародними вимогами та підкреслюючи потребу вдосконалення методичних підходів для підвищення якості звітної інформації [12]. Безручук С. пропонує критичну оцінку підходів до оцінки якості облікової інформації, узагальнює різні концептуальні позиції й показує, що недостатня увага до якісних характеристик інформації може зумовлювати спотворення управлінських висновків і ризику для інформаційної безпеки підприємства [13]. Струк Н. і Демко Р. досліджують проблематику обліково-аналітичного забезпечення звітності зі сталого розвитку, підкреслюючи, що інтеграція нефінансових показників у звітність вимагає узгоджених методичних рішень та формує нові вимоги до інформаційної бази управління [14]. Легенчук С. і Захаров Д. у своїй роботі розглядають вплив мережевих структур на порушення принципу повноти фінансової звітності, вказуючи на те, що інформаційні зв'язки між суб'єктами господарювання можуть ускладнювати ідентифікацію всіх значущих операцій, що актуалізує питання контролю достовірності [15]. Натомість Костякова А. вивчає українські реалії звітування в контексті МСФЗ, акцентуючи увагу на бар'єрах і можливостях подолання «кордонів» національних практик для досягнення високих стандартів якості звітності та підвищення довіри користувачів інформації [16]. Загалом ці праці не лише висвітлюють окремі теоретико-методологічні проблеми та інструментальні аспекти підвищення якості фінансової звітності, а й визначають напрями

подальшого розвитку вітчизняної облікової практики з урахуванням міжнародних стандартів і вимог інформаційної безпеки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на зростання уваги з боку науковців і практиків до проблематики взаємозв'язку між якістю фінансової звітності та результативністю діяльності підприємств, низка концептуальних і прикладних аспектів залишається недостатньо опрацьованою. Передусім, у сучасних дослідженнях відчувається брак емпіричних робіт, що в системний спосіб аналізують вплив якості фінансової звітності не лише на фінансові результати, а й на нефінансові показники ефективності бізнесу, зокрема управлінську результативність, стійкість бізнес-процесів та рівень економічної безпеки підприємства. Така фрагментарність підходів обмежує цілісне розуміння сутності якості фінансової звітності та її ролі у формуванні довгострокової стабільності суб'єктів господарювання. Водночас якість підготовки фінансової звітності безпосередньо впливає на фінансову ефективність і фінансовий стан підприємств, обґрунтованість управлінських рішень та ефективність використання ресурсів, що, своєю чергою, виступає важливим чинником забезпечення їх економічної безпеки. На макроекономічному рівні ці процеси трансформуються у підвищення фінансової стійкості підприємницького сектору та сприяють зміцненню економічної стабільності країн у цілому.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне дослідження детермінант якості фінансової звітності в країнах Європи та обґрунтування можливостей імплементації європейських принципів її побудови в український обліковий простір з урахуванням їх впливу на фінансову ефективність і економічну безпеку підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному глобальному економічному середовищі питання формування фінансової звітності належної якості набуло статусу одного з пріоритетних напрямів розвитку облікової практики. Подання достовірної та змістовної фінансової інформації має

принципове значення, оскільки безпосередньо впливає на здатність інвесторів, кредиторів та інших стейкхолдерів приймати обґрунтовані рішення щодо інвестування, кредитування та розподілу ресурсів, що в підсумку сприяє підвищенню ефективності функціонування фінансових ринків. Корисність корпоративної звітної інформації визначається дотриманням цілей фінансової звітності та відповідністю її якісним характеристикам, серед яких ключове місце посідають доречність і правдиве відображення, а також порівнянність, перевірюваність, своєчасність і зрозумілість. Саме актуальність і надійність, на думку розробників облікових стандартів, формують базу для прийняття ефективних управлінських і економічних рішень.

Результати численних наукових досліджень у галузі фінансів і бухгалтерського обліку засвідчують визначальну роль якості фінансової звітності для ефективності бізнесу та якості економічних рішень [17; 18]. Водночас низька якість звітної інформації здатна спотворювати управлінські стимули та створювати передумови для прийняття нераціональних рішень, зокрема щодо інвестиційної діяльності. Високий рівень якості фінансової звітності, навпаки, сприяє формуванню більш ефективних контрактних відносин, зменшенню інвестиційної неефективності та посиленню контролю з боку інвесторів за рішеннями менеджменту. У результаті очікується, що якісна фінансова звітність обмежує масштаби надмірних і неефективних інвестицій, підвищуючи загальну результативність використання ресурсів.

Система оцінювання результативності діяльності є ключовим інструментом формування стратегії розвитку організації, контролю досягнення поставлених цілей та забезпечення її конкурентоспроможності. Водночас дедалі більше стейкхолдерів висловлюють сумніви щодо ефективності традиційних підходів, заснованих переважно на фінансових показниках. Зокрема, результати опитування компаній фінансового сектору США засвідчили значний рівень незадоволеності існуючими системами вимірювання ефективності [19]. Респонденти наголошували на надмірній концентрації на таких фінансових

індикаторах, як прибутковість і бухгалтерська звітність, за одночасного ігнорування чинників, що формують довгострокову цінність бізнесу, зокрема задоволеності клієнтів і персоналу, інноваційного потенціалу та якості.

Обмеженість виключно фінансових критеріїв оцінювання зумовила появу альтернативних підходів до вимірювання ефективності, серед яких використання нефінансових показників нематеріальних активів, інтелектуального капіталу та впровадження збалансованих систем показників, що поєднують фінансові й нефінансові індикатори. Науковці також підкреслюють, що, незважаючи на важливість фінансових результатів, вони не забезпечують повного уявлення про ефективність діяльності підприємства і мають доповнюватися нефінансовими показниками [20]. У цьому контексті вартість компанії доцільно оцінювати через сукупність параметрів, пов'язаних із ключовими факторами успіху, серед яких провідне місце посідають інноваційна активність, рівень якості, продуктивність та задоволеність споживачів. Передбачувані взаємозв'язки між рівнем якості фінансової звітності та індикаторами нефінансової ефективності діяльності підприємства узагальнено та візуалізовано на рисунку 3.1.

Рис. 1. Запропонована концептуальна модель оцінювання якості фінансової звітності

Джерело: розробка автора

Використання лише традиційних фінансових індикаторів ефективності вже не забезпечує комплексного уявлення про конкурентні позиції компанії на динамічних і насичених ринках. Орієнтація таких показників на короткострокові результати, зокрема, прибутковість, обсяги обороту та грошові потоки обмежує можливості адекватної оцінки реальної результативності бізнесу. У зв'язку з цим зростає роль нефінансових показників, які дають змогу відобразити довгострокові чинники створення вартості та стійкого розвитку підприємства.

Пропонується здійснювати оцінювання якості звітності крізь призму інтеграції нефінансової інформації європейськими компаніями за трьома взаємопов'язаними напрямками.

Перший напрям - наявність (індикатори AV) орієнтований на з'ясування того, наскільки звітність зі сталого розвитку є доступною для широкого кола зацікавлених сторін. Йдеться не лише про офіційні фінансові ресурси, а й про використання нетехнічних каналів комунікації, зокрема брошур, корпоративних вебресурсів або соціальних мереж. Універсальний характер звітності зі сталого розвитку передбачає застосування різних способів поширення інформації з метою охоплення як фахових користувачів, так і стейкхолдерів, які не мають спеціальних знань або постійного доступу до професійних фінансових баз даних.

Другий напрям - достовірність (індикатори CR) у наукових дослідженнях обґрунтовано розглядається як базовий вимір якості звітності. Він пов'язаний із занепокоєннями зацікавлених сторін щодо надійності та перевірюваності оприлюдненої інформації і стосується змістового наповнення звітів про сталий розвиток, а також можливості оперативної оцінки якості включених до них даних. Цей вимір оцінюється з позиції користувача звітності та відображає методологічні підходи, застосовані компанією при її формуванні. Водночас достовірність звітності корелює з такими завданнями, як гармонізація нефінансових розкриттів і забезпечення порівнянності результатів діяльності в

екологічній, соціальній та управлінській площинах між великими європейськими корпораціями.

Третій напрям - стратегічне закріплення (індикатори SA) відображає ступінь інтегрованості звітності у загальну стратегію сталого розвитку підприємства. Цей вимір спрямований на визначення того, чи є процес звітування ізольованим і ситуативним, чи, навпаки, становить складову системної довгострокової політики компанії. Особлива увага приділяється узгодженості нефінансової звітності з глобальними викликами та міжнародно визнаними ініціативами у сфері сталого розвитку, зокрема з урахуванням загальносвітових стратегічних орієнтирів.

Водночас у європейському обліковому середовищі актуалізується проблема так званого «інформаційного перевантаження», або надмірного розкриття даних у фінансовій звітності. Надлишок деталізованої інформації ускладнює її сприйняття та знижує практичну цінність для користувачів. Показовими є результати опитувань, проведених у Франції, відповідно до яких понад 80 % представників бізнесу визнають необхідність підвищення якості фінансової інформації шляхом посилення її релевантності. Респонденти наголошують, що замість навігації у великих масивах даних доцільніше зосередитися на поданні змістовно важливої інформації, яка безпосередньо підтримує процес прийняття рішень [21].

Практика французьких компаній демонструє можливі підходи до добровільного звітування з акцентом на більш актуальні та корисні розкриття. У межах специфічного регуляторного середовища Autorité des Marchés Financiers (AMF) запровадив так званий «реєстраційний документ», який функціонує як необов'язковий додаток до фінансової звітності. Його призначення полягає у наданні розширеної інформації про діяльність компанії, її фінансовий стан, результати та перспективи розвитку для різних груп зацікавлених сторін.

Особливу увагу регулятор приділяє розкриттю фінансових ризиків, зокрема валютного ризику. У позиційному документі № 2009–16 АМФ надано детальні рекомендації щодо корпоративного розкриття інформації про управління такими ризиками. Хоча ці вимоги мають добровільний характер, вони суттєво перевищують мінімальні положення МСФЗ, оскільки передбачають подання даних про рівень ризиків до та після застосування інструментів управління, у розрізі років і валют станом на звітну дату. Такий підхід сприяє підвищенню аналітичної цінності звітності та зменшенню негативних наслідків інформаційного перевантаження.

Порівняльний аналіз фінансової звітності компаній Франції зі звітною практикою корпорацій США та Німеччини засвідчує істотно вищий рівень інформативності та деталізації розкриттів у французькому корпоративному секторі. Користувачам надається кількісна оцінка ризиків до і після застосування інструментів хеджування в розрізі окремих валют, що дає змогу чітко ідентифікувати джерела виникнення ризиків і визначити їхній масштаб станом на кінець звітного періоду. Такий підхід формує більш глибоке розуміння ризикового профілю компанії та підвищує аналітичну цінність звітної інформації.

Факультативна звітність, ініційована *Autorité des Marchés Financiers*, орієнтована на задоволення інформаційних потреб професійних користувачів, зокрема фінансових аналітиків, інституційних інвесторів та індивідуальних акціонерів. Її метою є надання релевантної та структурованої інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих рішень щодо бізнес-моделі компанії, її фінансового стану, результатів діяльності та майбутніх перспектив. Світова практика підвищення якості фінансової інформації свідчить про суттєву роль внутрішнього контролю у цьому процесі. Наукові дослідження підкреслюють тісний взаємозв'язок між двома ключовими компонентами інформаційної системи підприємства внутрішнім контролем та бухгалтерським обліком, які взаємно доповнюють один одного і спільно впливають на рівень якості

фінансової звітності [21]. Наявні емпіричні докази підтверджують, що ефективні механізми внутрішнього контролю сприяють зменшенню інформаційних викривлень і підвищенню достовірності звітних даних.

З урахуванням цього компанії країн Європейського Союзу активно інтегрують інструменти внутрішнього контролю у процес підготовки фінансової звітності. Показовим є досвід Португалії: результати онлайн-дослідження [22] свідчать, що близько 70 % із 381 опитаних компаній використовують служби внутрішнього контролю під час ведення обліку та складання фінансової звітності, тоді як лише незначна кількість респондентів не має відповідного підрозділу. Переважна частка підприємств (65,6 %) здійснює бухгалтерський облік власними силами, водночас частина компаній поєднує внутрішню бухгалтерію з аутсорсинговими послугами, що свідчить про гнучкі підходи до організації облікового процесу.

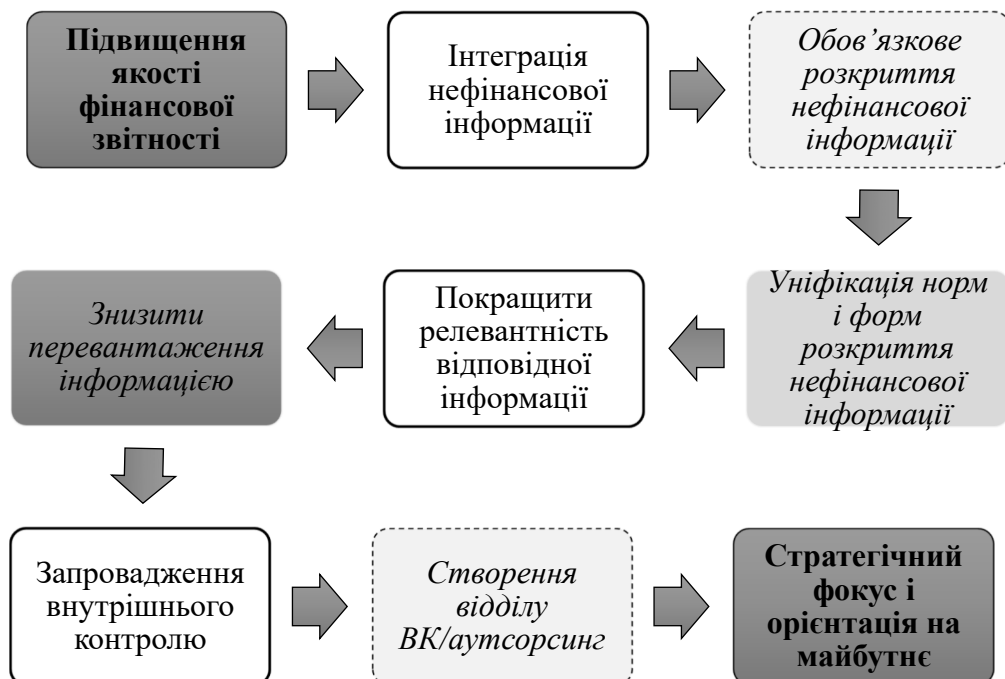

Рис. 2. Узагальнена модель вдосконалення якості фінансової звітності підприємств в умовах інтеграції фінансової та нефінансової інформації

Джерело: розробка автора

Узагальнення досвіду трансформації фінансової звітності в розрізі окремих європейських країн дозволяє сформулювати універсальну модель підвищення якості фінансової звітності, яка враховує інституційні особливості, регуляторні вимоги та роль внутрішнього контролю (рис. 2).

Запропонована модель підвищення якості фінансової звітності доцільно інтерпретується як інструмент посилення економічної безпеки підприємства, оскільки всі її елементи спрямовані на зниження інформаційних ризиків, підвищення прозорості та якості управлінських рішень.

Вихідною передумовою моделі є підвищення якості фінансової звітності, що в контексті економічної безпеки означає формування надійної інформаційної бази для ідентифікації фінансових загроз, оцінки стійкості та запобігання кризовим явищам. Подальша інтеграція нефінансової інформації розширює аналітичні можливості управління безпекою, оскільки дозволяє враховувати нефінансові чинники ризику репутаційні, соціальні, екологічні та управлінські, які безпосередньо впливають на довгострокову стабільність підприємства.

Обов'язкове розкриття нефінансової інформації та її подальша уніфікація за нормами і формами зменшують інформаційну асиметрію між підприємством і зовнішніми стейкхолдерами, що є критично важливим для зниження інвестиційних і кредитних ризиків. Стандартизовані підходи до розкриття сприяють порівнянності даних, підвищенню довіри з боку інвесторів і фінансових установ, а отже зміцненню фінансової та ринкової складових економічної безпеки.

Наступний блок моделі покращення релевантності інформації та зниження інформаційного перевантаження безпосередньо пов'язаний із безпекою управлінських рішень. Надмірні або несистематизовані розкриття підвищують ризик помилкових інтерпретацій, тоді як фокус на суттєвій інформації дає змогу своєчасно виявляти загрози, оцінювати їхній вплив і приймати превентивні управлінські рішення.

Ключову роль у моделі відіграє запровадження внутрішнього контролю, який виступає базовим механізмом забезпечення економічної безпеки. Внутрішній контроль знижує ймовірність фінансових зловживань, помилок обліку, маніпуляцій звітністю та порушень регуляторних вимог. За потреби функція внутрішнього контролю може реалізовуватися через створення внутрішнього підрозділу або використання аутсорсингу, що підвищує гнучкість системи безпеки та адаптивність підприємства до змін зовнішнього середовища.

Завершальним елементом моделі є стратегічний фокус і орієнтація на майбутнє, що трансформує фінансову та нефінансову звітність із інструмента ретроспективного аналізу в засіб прогнозування ризиків і забезпечення стійкого розвитку. У такому вимірі якісна звітність стає не лише елементом інформаційної прозорості, а й складовою стратегічного управління економічною безпекою підприємства в умовах зростаючої невизначеності та глобальних викликів.

Таким чином, запропонована модель демонструє, що підвищення якості фінансової звітності є не самоціллю, а системним механізмом забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах зростання регуляторних вимог, інформаційних ризиків і стратегічної невизначеності.

Процес адаптації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності України до вимог МСФЗ триває вже не одне десятиліття й характеризується поступальним прогресом у правовому регулюванні, методологічному забезпеченні та організаційній побудові облікових процедур. Водночас, попри загальом позитивні зрушення, рівень інтеграції міжнародних стандартів залишається неповним, що зумовлено наявністю низки системних обмежень.

Насамперед проблемним є формальний підхід до тлумачення змісту та функціонального призначення МСФЗ, що призводить до їх поверхневого застосування на практиці. Додатковим стримувальним чинником виступає недостатність ефективних механізмів моніторингу та контролю за процесом

переходу на міжнародні стандарти. Суттєві концептуальні та методичні відмінності між національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку і МСФЗ ускладнюють гармонізацію облікової системи.

Окремої уваги потребує питання доцільності впровадження МСФЗ суб'єктами господарювання, для яких їх застосування не є нормативно обов'язковим, що часто знижує мотивацію до трансформації звітності. Ускладнює ситуацію й неузгодженість між вимогами бухгалтерського обліку та аудиту, а також відсутність чітко структурованих і адаптованих моделей переходу на МСФЗ. Упродовж останнього періоду процес імплементації МСФЗ у вітчизняну систему бухгалтерського обліку характеризується помітними позитивними результатами. Зокрема, спостерігається поступ у формуванні звітності нового типу, яка поєднує фінансові та нефінансові показники, відображаючи не лише результати діяльності підприємства, а й перспективи його розвитку, поточний стан, а також ключові ризики й фактори невизначеності, що можуть впливати на майбутню діяльність. Поряд із цим, упроваджені зміни супроводжуються оновленням підходів до ідентифікації та класифікації суб'єктів суспільного інтересу, що свідчить про розширення концептуальних меж фінансової звітності відповідно до міжнародних вимог.

У 2017 році в Україні було здійснено гармонізацію національної нормативно-правової бази з положеннями Директиви 2014/95/ЄС шляхом внесення відповідних змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Згідно з оновленими вимогами, на великі та середні підприємства покладено обов'язок формувати звіт про управління, який розглядається як комплексний аналітичний документ. Він поєднує фінансову та нефінансову інформацію, відображає поточний стан підприємства, напрями та перспективи його розвитку, а також забезпечує розкриття ключових ризиків і факторів невизначеності, що супроводжують його господарську діяльність.

За останні роки в Україні спостерігається поступове, але все ще обмежене поширення нефінансової звітності серед корпоративного сектору. Так, за

результатами ESG Transparency Index Ukraine 2020, лише незначна частка компаній публікувала нефінансові розкриття на своїх вебсайтах чи у звітах, а рівень прозорості за окремими ESG-критеріями залишався низьким: наприклад, частка компаній, що розкривали свою стратегію корпоративної соціальної відповідальності або цілі сталого розвитку, становила менше половини оціненої вибірки, а інформація про інтеграцію Цілей сталого розвитку ООН була розкрита приблизно 17,8 % респондентів, що свідчить про недостатній розвиток нефінансового звітування на початку періоду [23]. Дослідження також зафіксувало, що державні підприємства показували вищий рівень відкритості за майже всіма критеріями, порівняно з приватними, що може бути наслідком реформ корпоративного управління в державному секторі [23]. У подальші роки нормативне поле в Україні суттєво змінилося: у 2023 році було ухвалено нові правила розкриття інформації для підприємств суспільного інтересу, які набирають чинності з 2024 року й передбачають включення компонентів сталого розвитку до річних звітів, а уряд також затвердив Стратегію імплементації звітності зі сталого розвитку з урахуванням Європейських стандартів сталого звітування (ESRS), що поступово формує правову основу для систематичного розкриття нефінансових даних [24]. Незважаючи на ці нормативні зрушення, практика добровільного нефінансового звітування в українських компаніях залишається фрагментарною, а загальний рівень публічних нефінансових розкриттів продовжує бути нижчим, ніж у багатьох країнах ЄС, що зумовлює подальшу потребу в стимулюванні та стандартизації нефінансової звітності на національному рівні.

Опрацювання практик регулювання нефінансової звітності, напрацьованих у державах Європейського Союзу, засвідчило їхню орієнтацію на системний розвиток прозорості бізнесу та стало підґрунтям для визначення напрямів подальшого удосконалення національного законодавства України у цій сфері. Насамперед актуальним є формування державної політики підтримки та стимулювання підприємств до підготовки нефінансової звітності, зокрема

шляхом інформаційно-просвітницьких заходів, методичного супроводу та публічного визнання кращих практик. Водночас з метою зменшення інформаційної асиметрії та забезпечення зіставності даних доцільним є нормативне закріплення переліку обов'язкових ключових галузевих показників, які комплексно відображають вплив діяльності компаній на економіку, довкілля та суспільство. Враховуючи досвід іноземних корпорацій і державних підприємств, зокрема великих платників податків та найбільших суб'єктів державного сектору, потребує врегулювання і сфера добровільного нефінансового звітування. Особливої уваги набуває питання підвищення достовірності та надійності розкритої інформації, що зумовлює необхідність законодавчого визначення вимог до її незалежної перевірки. Крім того, важливим елементом інституційного забезпечення є формування чіткого механізму адміністрування нефінансової звітності, який охоплює процеси збору, узагальнення та аналізу звітних даних, а також контроль за дотриманням установлених законодавством вимог.

Висновки. Доведено, що підвищення якості фінансової та нефінансової звітності безпосередньо пов'язане з розвитком систем внутрішнього контролю, які виступають ключовим інструментом забезпечення достовірності інформації та зниження економічних ризиків. Запропонована універсальна модель підвищення якості фінансової звітності дозволяє розглядати звітність не лише як інструмент обліку, а як складову системи економічної безпеки підприємства. Аналіз української практики засвідчив наявність позитивних зрушень у гармонізації національного законодавства з вимогами ЄС та МСФЗ, зокрема щодо впровадження управлінської та нефінансової звітності. Водночас рівень поширення нефінансових звітів залишається обмеженим, що зумовлює необхідність подальшого нормативного, методичного та інституційного розвитку цієї сфери. Узагальнюючи результати дослідження, зроблено висновок, що формування цілісної системи нефінансової звітності в Україні потребує поєднання стимулюючих механізмів, уніфікації ключових показників,

забезпечення незалежної перевірки інформації та створення ефективної системи адміністрування. Реалізація зазначених підходів сприятиме підвищенню якості звітності, зміцненню економічної безпеки підприємств і наближенню національної практики до європейських стандартів сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Mos, C. R. Economic policy uncertainty, financial reporting quality, and accounting enforcement: International evidence. *Finance, Accounting and Business Analysis*, 6(2), 2024. P.159–179. <https://doi.org/10.37075/FABA.2024.2.06>
2. Mittal, S. Financial reporting quality and firm performance: Evidence from emerging markets. *Journal of Applied Optics*, 45, 2024. P. 155–158. URL: <https://appliedopticsjournal.net/index.php/JAO/article/view/133>
3. Bsoul, R., Alhammouri, A., & Alrabba, H. Quality of financial reporting and the practice of enterprise risk management: Evidence from listed United States industrial companies. *Investment Management and Financial Innovations*, 22(2), 2025. P. 450–460. [https://doi.org/10.21511/imfi.22\(2\).2025.35](https://doi.org/10.21511/imfi.22(2).2025.35)
4. Al-Attar MMH. The influence of intellectual capital on financial reporting quality and firm performance: An empirical study of EGX-listed firms. *Journal of Business Research (Egypt)*. 2024; 16(2). P. 55-78.. URL: https://journals.ekb.eg/article_306908.html
5. Ozer G., Aktas N., Cam I. Corporate environmental, social, and governance activities and financial reporting quality: An international investigation. *Borsa Istanbul Review*, Volume 24, Issue 3, 2024, P. 549-560. <https://doi.org/10.1016/j.bir.2024.03.001>
6. Pravdiuk, N., Bondarenko, V., Pokynchereda, V., & Timchenko, O. (2021). Quality of financial reporting of the enterprise: Evaluation methodology. *European Journal of Sustainable Development*, 10(2), 2021. P. 113–126. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n2p113>

7. Безкоровайна, Л. В. Проблеми формування показників фінансової звітності підприємств України за МСФЗ. *Підприємництво і торгівля*, (39), 2023. С. 17–24. <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-39-02>
8. Ometsinska Iryna, and Orest Ometsynskyi. Analytical Capabilities of Financial Reporting and Its Relationship With Managerial Reportin. *Herald of Economics*, no. 1, Apr. 2025, pp. 216-29, <https://doi.org/10.35774/visnyk2025.01.216>.
9. Гевлич Л. і Гевлич І. Фінансова звітність вітчизняних суб'єктів господарювання: еволюція змісту у цифровій економіці. *Економіка і організація управління*. 2026, С.5-15. DOI:<https://doi.org/10.31558/2307-2318.2026.1.1>.
10. Поліщук І. Р., Вигівська І. М., Макарович В. К. Обліково-аналітичне забезпечення управління достовірністю показників фінансової звітності. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*, 1(51), 2022. 17–22. [https://doi.org/10.26642/pbo-2022-1\(51\)-17-22](https://doi.org/10.26642/pbo-2022-1(51)-17-22)
11. Кузик Н., Шевчук К., Вершута Ю. (2024). Якість як детермінантна ознака аудиту фінансової звітності. *Економіка та суспільство*, 2024. 70. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-137>
12. Приймак С., Клок О.-М., Писко А. Сучасні аспекти застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. *Фінансовий простір*, 2024. 3-4(54). [https://doi.org/10.30970/fp.3-4\(54\).2024.103111112](https://doi.org/10.30970/fp.3-4(54).2024.103111112)
13. Безручук С. Л. Підходи до оцінки якості облікової інформації: критична оцінка поглядів. *Економіка, управління та адміністрування*, 4(94), 2020. 49–54. [https://doi.org/10.26642/ema-2020-4\(94\)-49-54](https://doi.org/10.26642/ema-2020-4(94)-49-54)
14. Струк Н. С., Демко Р. Р. Обліково-аналітичне забезпечення формування звітності зі сталого розвитку підприємств. *Український економічний часопис*, 2025. 10. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-10-17>
15. Легенчук С., Захаров Д. Network structures as a factor in violation of the principle of completeness of financial reporting. *Вісник економіки*, 2025. 4. <https://doi.org/10.35774/visnyk2025.04.061>

16. Костякова А. Звітність без кордонів: українські реалії в контексті МСФЗ. *Економіка та суспільство*, 2025. (74). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-108>
17. Шевчук В., Кріль Я., Бандура З. Роль МСФЗ та консалтингової діяльності у підвищенні якості фінансової звітності торговельних підприємств. *Економіка та суспільство*, 2025. 81. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-69>
18. Ellili N. O. D. Impact of ESG disclosure and financial reporting quality on investment efficiency. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 22(5), 2022. 1094-1111.
19. Vitale G., Cupertino S., Riccaboni A. (2023). The effects of mandatory non-financial reporting on financial performance. A multidimensional investigation on global agri-food companies. *British Food Journal*, 125(13), 2023. P. 99-124.
20. Ahunov H. Non-financial reporting in hybrid organizations—a systematic literature review. *Meditari Accountancy Research*, 31(6), 2023. P. 1757-1797.
21. Arvidsson S., Dumay J. Corporate ESG reporting quantity, quality and performance: where to now for environmental policy and practice?. *Business strategy and the environment*, 31(3), 2022. P. 1091-1110.
22. Monteiro Albertina Paula, et al. Impact of the internal control and accounting systems on the financial information usefulness: the role of the financial information quality. *Academy of Strategic Management Journal*. 2021. P. 1-13
23. Center for CSR Development Ukraine. (2020). *ESG Transparency Index Ukraine 2020*. Київ: Center for CSR Development Ukraine. URL: https://index.cgpa.com.ua/eng2/?utm_source
24. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2026). *OECD review of the corporate governance of state-owned enterprises in Ukraine: Assessment against the OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises*. Paris: OECD Publishing. URL: <https://surl.lu/xmlplc>